

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dobudovanie hospodárskej a menovej únie – návrhy Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru pre nadchádzajúcu európsku legislatúru“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 451/02)

Spravodajcovia: **JOOST VAN IERSEL** a **CARMELO CEDRONE**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. septembra 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Dobudovanie hospodárskej a menovej únie – návrhy Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru pre nadchádzajúcu európsku legislatúru“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 19. mája 2014.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 500. plenárnom zasadnutí 9. a 10. júla 2014 (schôdza z 9. júla 2014) prijal 195 hlasmi za, pričom 8 členovia hlasovali proti a 9 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Plán na nadchádzajúce funkčné obdobie európskych legislatívnych orgánov

Vzhľadom na obrovské výzvy, pred ktorými hospodárska a menová únia EÚ stojí, sa EHSV domnieva, že:

- cieľom HMÚ ako základného kameňa akéhokoľvek ďalšieho vývoja EÚ je zvyšovať kvalitu života európskych občanov a zabezpečovať im prosperitu a stabilitu. Budovanie dôvery a vytváranie vhodných podmienok pre skutočné hospodárstvo je predpokladom rastu, zamestnanosti, konkurencieschopnosti, a investícií. Tieto aspekty podčiarkujú význam HMÚ pre členské štáty v eurozóne aj mimo nej;
- nepredvídateľnosť vývoja si vyžaduje, aby eurozóna čo najrýchlejšie zabezpečila vhodné podmienky, pretože v súčasnom globalizovanom kontexte nie je žiadna európska krajina schopná zaručiť svoju vlastnú slobodu konania. To veľmi ovplyvňuje riadenie HMÚ a jej politické opatrenia;
- HMÚ nemožno posudzovať oddelene. Pôvodne bola vytvorená na dokončenie vnútorného otvoreného európskeho priestoru a jednotného trhu. Popri finančnej disciplíne musia členské štáty a EÚ zároveň rozvíjať hospodársku a sociálnu politiku zameranú na rast a zamestnanosť ako kľúčové faktory úspešnej konsolidácie⁽¹⁾;
- na to, aby sa zabezpečilo približovanie členských štátov vo viacerých oblastiach, bude potrebné ďalekosiahle prispôbenie v hospodárskej a štrukturálnej politike, ktoré sa donedávna považovali za výlučne štátnu záležitosť. Spoločné budovanie dôvery musí nahradiť nedôveru a napätie. Tesnejšie vzťahy ovplyvňujú celú spoločnosť. Mal by sa zaručiť sociálny a občiansky dialóg na všetkých úrovniach.

EHSV vzhľadom na uvedené skutočnosti vyzýva európskych zákonodarcov, aby bezodkladne vypracovali plán riešenia naliehavých problémov.

EHSV na tento účel navrhuje:

I. **dobudovať HMÚ** založenú na silnej správe a riadiacej štruktúre eurozóny, ktorá sa zároveň opiera o:

- i. **monetárny a finančný pilier**, vrátane implementácie plne rozvinutej bankovej únie vedenej Európskou úniou s cieľom vytvoriť paneurópsky kapitálový trh a zároveň chrániť daňovníkov pred neprimeranými rizikami a neriadenými bankrotmi;

⁽¹⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/336 „Hospodárska politika členských štátov, ktorých menou je euro“, spravodajca: Thomas Delapina, bod 1.6 (Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013).

- ii. **ekonomický pilier**, ktorý odráža prehlbovanie vzájomnej závislosti členských štátov na makro i mikroekonomickej úrovni so zámerom posilniť rozhodovací proces v hospodárskej politike, a tak podporiť rast, zamestnanosť, konkurencieschopnosť, zblížovanie a európsku solidaritu;
 - iii. **sociálny pilier**, aby sa riadne zohľadnil sociálny dosah hospodárskych zmien;
 - iv. **politický pilier**, vrátane väčšej zodpovednosti a demokratickej legitimacy v záujme zvýšenia vierohodnosti a utuženia dôvery.
- II. bezodkladne spustiť skutočný **európsky plán rastu a zamestnanosti** založený na rozsiahlom investičnom programe, ktorý je poháňaný verejnými a súkromnými investíciami a bude fiškálnym stimulom. Musí sa zabezpečiť nové zameranie a **riadna implementácia jestvujúcich nástrojov**, menovite balíka šiestich legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí, druhého balíka legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí, fiškálnej dohody a európskeho semestra;
- III. stanoviť harmonogram a predpoklady **vytvorenia politickej Európy** ako celku, okrem iného prostredníctvom úvah o jej inštitucionálnej štruktúre v kontexte nového európskeho dohovoru;
- IV. spolu s Komisiou, Európskym parlamentom, členskými štátmi a občianskou spoločnosťou uskutočňovať stratégiu **komunikácie a zjednodušovania** HMÚ.

2. HMÚ ako základný kameň

2.1 EHSV zdôrazňuje, že dosah dobudovania a úspechu HMÚ ďaleko presahuje rozpočtové, monetárne a bankové záležitosti. Cieľavedomé vedenie by malo u občanov a hospodárskych subjektov vzbudiť dôveru v spoločnú misiu a dať im pocit spolupatričnosti s Európou.

2.2 Nasledujúcich päť rokov bude mať kľúčový význam pre rozvoj ešte stále zraniteľnej štruktúry HMÚ k zrelosti. Jeho predpokladom je v prvom rade zodpovednosť, otvorenosť a transparentnosť, a preto potrebujeme účinnú politiku, a zároveň jednoduchú a jasnú komunikáciu – žiadne zavádzanie – vládami členských štátov eurozóny, Radou a ostatnými orgánmi EÚ.

2.3 Podobne ako niektorí významní európski politici EHSV vníma politickú úniu ako orientačný bod na horizonte⁽²⁾. V súlade s ich argumentom EHSV považuje politickú úniu nielen za dovŕšenie HMÚ ako takej, ale vníma ju aj v širších medzinárodných súvislostiach dnešného globalizovaného sveta, ktorý od základu spochybňuje usporiadanie Európy po uzavretí Vestfálskeho mieru a regulačné schopnosti jednotlivých štátov.

2.4 V dnešnom globalizovanom svete nemôže žiadny európsky štát prežiť osamote. Štátnu suverenitu preto lepšie zaručí spoločný politický a hospodársky rámec.

2.5 V správe predsedu Van Rompuy *Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii* z novembra 2012 a v súvisiacom oznámení Komisie z decembra toho istého roku bol predstavený návrh plánu s konkrétnymi opatreniami v tomto zmysle. EHSV tento krok privítal⁽³⁾. Napriek značnému pokroku hlavným problémom je, že oddelenie riadenia spoločnej meny od medzivládneho hospodárskeho riadenia vytvára neprekonateľné napätie. EHSV požaduje, aby správa predsedu Van Rompuy bola aj v nasledujúcom období politickým základom legislatívnych iniciatív.

2.6 Hospodárska a finančná kríza sa prejavila najmä v eurozóne a odhalila súčasné obmedzenia HMÚ. Mnohí nevnímajú euro ako stavebný prvok európskej integrácie, ale ako klin, ktorý rozdeľuje krajiny a občiansku spoločnosť a je hrozbou pre budúcnosť EÚ. Tento mylný názor však nezohľadňuje skutočnosť, že kríza, ktorej korene sú prevažne mimo eurozóny, by bola bez jednotnej meny oveľa hlbšia.

⁽²⁾ Pozri príhovory Dr. Wolganga Schäubleho v kostole Sv. Pavla 3. októbra 2011 a pri príležitosti udeľovania ceny Karola Veľkého v máji 2012, ako aj príhovor Giorgia Napolitana v Európskom parlamente 3. februára 2014.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV ECO/340 „Rozsiahla a skutočná hospodárska a menová únia“, spravodajca: Carmelo Cedrone (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013).

2.7 Jestvujúca nerovnováha a hospodárske rozdiely medzi skupinami krajín, ktoré existujú od roku 1991 a nikdy neboli riešené, sú v súčasnosti brzdou procesu integrácie. Dokonca sa začínajú objavovať nebezpečné tendencie rozdeľovania a navracania právomocí na štátnu úroveň.

2.8 Budúcnosť sa takto stáva nepredvídateľnou. Náznaky hospodárskeho oživenia pomáhajú zachovať optimizmus a rušiť krízový modus. Čiastočne vzhľadom na nedokončenú HMÚ a rozdrobenosť európskeho finančného trhu sa však na pomerne dlhé obdobie očakáva nízka resp. nevýrazná miera rastu. Vzhľadom na volatilitu hospodárstva a možné otrasy v nadchádzajúcich rokoch EHSV varuje pred ľahostajnosťou voči týmto problémom.

2.9 S ohľadom na tento stav boli nedávne rozhodnutia, vrátane balíka šiestich legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí, druhého balíka legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí a bankovej únie veľmi potrebné a naliehavé, a to aj napriek ich obmedzenosti. Tieto nové mechanizmy riadenia sú do značnej miery založené skôr na obavách o rozpočet a stabilitu, ako na obavách o občanov, a to je dôvod, prečo sa vynechali rastové a sociálne opatrenia. Zdlhavý rozhodovací proces a zložitý systém navyše v dôsledku politickej nedôvery a dôrazu na štátnu suverenitu vyvolávajú – či už tichý alebo neskrývaný – odpor v členských štátoch a v Rade. Táto situácia už viedla k vzniku ekonomických a sociálnych nákladov pre Úniu a zhoršuje jej medzinárodné postavenie. Budovanie dôvery je teda základným predpokladom prekonania prekážok.

2.10 EHSV preto trvá na presvedčivom pláne na nadchádzajúcu európsku legislatúru, v ktorej sa stanovia ďalšie kroky s presnými lehotami, ktoré musia smerovať k vytvoreniu HMÚ v úzkom prepojení s cieľmi stratégie Európa 2020 a jej hlavných iniciatív. V tomto stanovisku sa navrhuje niekoľko základných prvkov takéhoto plánu.

2.11 Kľúčovou zásadou by aj naďalej mala byť diferencovaná integrácia v rámci EÚ, ktorá sa už úspešne uplatňuje vo viacerých oblastiach politiky. Mnohé z rozhodnutí, ktoré sú nevyhnutné na dovŕšenie HMÚ, možno prijať na základe platných právnych predpisov resp. prostredníctvom zlepšenej spolupráce, zatiaľ čo na ostatné bude potrebná nová zmluva resp. zmeny súčasných zmlúv. Takéto rozhodnutia by umožnili dobehnúť meškanie v dobudovaní HMÚ a prijať súbor rýchlych opatrení, pričom by sa nezanedbali ani dlhodobé vyhliadky, keďže aj eurozóna potrebuje skutočné štrukturálne reformy na inštitucionálnej úrovni, rovnako ako reformy, ktoré sa majú vykonať v jednotlivých krajinách.

3. Prvé kroky: skutočný plán pre rast a zamestnanosť podľa platných právnych predpisov

3.1 Počiatočným bezprostredným krokom v pláne na nadchádzajúcu európsku legislatúru by bolo podpísanie a realizácia skutočného paktu pre rast, zamestnanosť a stabilitu na podporu oživenia a vytvorenie podmienok na splatenie dlhu (európska „nová dohoda“). Tento plán by musel zahŕňať prinajmenšom:

- *európske dlhopisy vydané Európskou investičnou bankou (EIB) a Európskym investičným fondom (EIF)* (čiastočne už implementované ako projektové dlhopisy) bez zvyšovania zadĺženia krajín, a to na financovanie malých a stredných podnikov a projektov infraštruktúry, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, obnovy miest, životného prostredia a transeurópskych sietí. Takéto ciele opatrenia budú znamením aktívneho európskeho záväzku zlepšovať finančné prostredie pre súkromné investície ⁽⁴⁾;
- *verejné investície členských štátov*, a to aj do sociálneho sektora ⁽⁵⁾ s cieľom doplniť verejné investície EÚ prostredníctvom systému spoločne dohodnutých pravidiel, ktoré v kombinácii so správnymi štrukturálnymi reformami tiež podporia súkromné investície (zlaté pravidlo);
- *zmiernenie úsporných opatrení alebo ich dočasné pozastavenie počas krízy*, pretože patria medzi hlavné príčiny hospodárskej recesie, poklesu dopytu a zvýšenia nezamestnanosti a spôsobili zdržanie oživenia. Inými slovami je potrebné zabezpečiť prechod od výhradne úsporných opatrení k spoločne dohodnutým reformám umožňujúcim udržateľný rast, tvorbu pracovných miest a zvyšovanie produktivity ⁽⁶⁾;

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/307 „Oživiť rast“ (Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012), ECO/334 „Kam speje euro?“ (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013) a ECO/340 „Rozsiahla a skutočná hospodárska a menová únia“ (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013), spravodajca: Carmelo Cedrone.

⁽⁵⁾ Pozri stanovisko EHSV SOC/496 „Vplyv sociálnych investícií“, spravodajca: Wolfgang Greif (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/336 „Hospodárska politika členských štátov, ktorých menou je euro“, spravodajca: Thomas Delapina, (Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013).

- *dohodnuté sprievodné opatrenia zamerané na rast, zamestnanosť a sociálne aspekty*, ktoré by mali byť zahrnuté do implementácie balíka šiestich legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí, druhého balíka legislatívnych aktov o správe hospodárskych záležitostí a fiškálnej dohody;
- *lepšie uplatňovanie európskeho semestra*: na ceste k hospodárskej únii zohráva európsky semester už štyri roky nenahraditeľnú úlohu v procese zblížovania a prispôbovania ekonomík. Môže prinášať dobré výsledky aj napriek tomu, že je výsledkom nezáväznej koordinácie. Musí sa však správne implementovať, byť transparentnejší a musí sa o ňom adekvátne informovať. Rovnako je nevyhnutné zabezpečiť účasť a zaangažovanosť sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti tak na európskej, ako aj na štátnej úrovni;
- *náležitý súlad s národnými programami reforiem*: riadenie má zásadný význam. Spôsob fungovania štátnej správy je preto rozhodujúci a tam, kde je to potrebné, by sa mali jasne zdôrazniť požadované zlepšenia. Uskutočňovanie národných programov reforiem, vrátane otázky kvality štátnej správy, by mali preskúmať všetky zainteresované subjekty a Komisia by mala tento proces pozorne monitorovať;
- *plná zodpovednosť členských štátov*: európsky semester je za súčasných podmienok príliš technokratický, čo brzdí jeho implementáciu. Do tohto procesu by sa mali zapojiť národné rady spolu so sociálnymi partnermi a inými organizáciami občianskej spoločnosti, aby o semestri náležite diskutovali ⁽⁷⁾.

4. Prehĺbenie a dobudovanie HMÚ v nasledujúcom legislatívnom období

4.1 Monetárny a finančný pilier

4.1.1 Pokiaľ ide o monetárnu politiku, mandát Európskej centrálnej banky (ECB) by sa v súlade s posilneným makroekonomickým riadením mal rozšíriť tak, aby banka bola na rovnakej úrovni s inými centrálnymi bankami v európskych krajinách mimo EÚ a eurozóny a v ostatných krajinách sveta a mohla pôsobiť ako veriteľ poslednej inštalácie a rovnocenný partner na medzinárodných fórach, pričom by sa však rešpektovala jej úplná nezávislosť. ECB by mala mať neobmedzenú možnosť predchádzať krízam likvidity spôsobom, ktorý podporuje investície (malé a stredné podniky).

4.1.2 Nemôže však sama niesť plnú zodpovednosť. Na ceste k fiškálnej a hospodárskej únii má zásadný význam úplná banková únia ⁽⁸⁾. Vzhľadom na pretrvávajúce prepojenia medzi vládami a bankami sa členské štáty aj naďalej zdráhajú vytvoriť nevyhnutné politické a hospodárske predpoklady, v dôsledku čoho sa odkladajú najvhodnejšie a najúčinnnejšie riešenia ⁽⁹⁾. Bráni to aj účinnému dohľadu ECB nad všetkými bankami, ktorý by mal zabrániť finančnej fragmentácii, prerušiť neželané väzby medzi štátnou politikou a bankami a vytvoriť priaznivé podmienky na cezhraničné fúzie bánk.

4.1.3 Európskemu parlamentu (EP) sa počas rokovaní s Radou o bankovej únii podarilo úspešne dosiahnuť dohodu o pokroku v zavádzaní jednotného mechanizmu a jednotného fondu na riešenie krízových situácií ⁽¹⁰⁾. EHSV plne podporuje názor EP. Tieto rozhodnutia by mali v blízkej budúcnosti prispieť k jednotnému európskemu kapitálovému trhu porovnateľnému s trhom v USA.

4.1.4 Úplná banková únia si vyžaduje dobre štruktúrovaný jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií, harmonizovaný systém ochrany vkladov v členských štátoch a európsky mechanizmus pre stabilitu umožňujúci priamu rekapitalizáciu bánk ⁽¹¹⁾. Súvisiaci systém rozhodovania by mal byť účinný a zaručovať rýchle opatrenia. Je potrebné urýchliť proces vytvárania a uplatňovania týchto prvkov.

4.1.5 Banková únia sama o sebe nepostačuje na stimuláciu hospodárstva a investícií. V záujme zvýšenia odolnosti európskeho finančného sektora je v nasledujúcich rokoch potrebné zamerať sa aj na úplnú implementáciu dohovoru Bazilej III, Radu pre finančnú stabilitu a hľadanie riešenia v súlade s medzinárodnými dohodami (G-20) pre banky, ktoré sú príliš veľké na to, aby ich vlády nechali skrachovať.

⁽⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV EUR/006 „Ročný prieskum rastu na rok 2014“, spravodajkyňa: Evelyne Pichenot (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/339 „Balík predpisov o bankovej únii“, spravodajca: Carlos Trias Pintó (Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013).

⁽⁹⁾ Pozri závery zo zasadnutia Európskej rady 19. a 20. decembra 2013.

⁽¹⁰⁾ Pozri dohodu o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií uzavretú 20. marca 2014 medzi Radou a EP.

⁽¹¹⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/333 „Ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií“, spravodajkyňa: Lena Rusenova (Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013) a ECO/350 „Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií“, spravodajca: Daniel Mareels (Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014).

4.1.6 Člen Komisie Barnier nedávno zverejnil objemný balík legislatívnych opatrení týkajúcich sa bánk a finančných trhov, ktorý môže významne prispieť k správne fungovaniu finančných trhov v Európe, a zároveň k vytvoreniu stabilného a spoľahlivého bankového sektora. To je najdôležitejším predpokladom skutočného hospodárstva. Nedávne rozhodnutia Rady v tejto oblasti sú však iba čiastočne orientované žiadaným smerom.

4.1.7 Hlavnou prioritou oživenia a rastu hospodárstva a rozvoja je primeraná ponuka úverov. Znamená to, že právne predpisy EÚ musia zabezpečiť rovnováhu medzi zaistením prísnych rámcových podmienok pre banky a dostatočnou podporou príležitostí na prevádzkové bankové činnosti, najmä s cieľom uľahčovať investície, ktoré sú nenahraditeľné v každej politike rastu. Je pritom samozrejmé, že rozhodujúci význam majú primerané opatrenia v prospech začínajúcich podnikov a malých a stredných podnikov⁽¹²⁾.

4.2 Makroekonomický a rozpočtový pilier

4.2.1 Pre túto oblasť sú príznačné zložité, a zároveň neuspokojivé rokovania v Európskej rade o záväzných dohodách o hospodárskych reformách⁽¹³⁾. EHSV preto nalieha na Komisiu, aby ďalej rozpracovala svoj návrh zmluvných dojednaní, pri ktorých je potrebné ďalej prediskutovať ich podobu, financovanie a demokratickú legitimitu⁽¹⁴⁾.

4.2.2 Partnerstvá založené na systéme spoločne dohodnutých zmluvných dojednaní a súvisiacich mechanizmoch solidarity by mohli pomôcť uľahčiť a podporiť vhodnú politiku prispôbovania. Tieto dojednania by prispeli k zodpovednosti členských štátov v spoločnom rámci a k reformám vo všetkých oblastiach súvisiacich s udržateľným rastom, konkurencieschopnosťou a zamestnanosťou, pričom všetky tri posilnia EÚ ako celok⁽¹⁵⁾. Takýto rámec môže napomôcť zaistiť reakciu EÚ na asymetrické otrasy v jednotlivých krajinách, čo by bolo určitou formou solidarity v EÚ.

4.2.3 Partnerstvá tohto druhu by podporovali súdržnosť a dôveru medzi obyvateľmi, ktoré sú nevyhnutné na prekonanie obáv spojených so štátnou suverenitou. Toto zase prispieje k európskej spolupatričnosti, ktorá bude nenahraditeľným základom rozvoja nástrojov EÚ, ako je rozpočet eurozóny, Fond solidarity Európskej únie a európske dlhopisy.

4.2.4 Zbližovanie hospodárskych systémov, vrátane daňových systémov⁽¹⁶⁾, sprevádzané nástrojom solidarity, predstavuje kľúčový faktor postupného prekonania makro i mikroekonomických odlišností medzi krajinami. Zo strednodobého hľadiska sa tento nástroj musí stať hospodárskym kompenzačným mechanizmom na opätovné vyrovnanie a integráciu hospodárstiev krajín eurozóny, a to aj za cenu prípadných zmien zmluvy. Časom by sa mohol stať súčasťou spoločného rozpočtu eurozóny. Z tohto hľadiska by sa dali využiť aj štrukturálne fondy a Kohézny fond.

4.2.5 Nové zloženie Komisie, ktoré v tomto procese zohráva najdôležitejšiu úlohu, sa musí zaviazat k predkladaniu legislatívnych návrhov v súlade s metódou na reguláciu finančného systému, ktorej zástancom je člen Komisie Barnier, v oblastiach, v ktorých doposiaľ v diskusii dominovali členské štáty, aby sa tak podnietila plodná diskusia v Rade vychádzajúca z konkrétnych návrhov.

4.2.6 Túto metódu Komisia zatiaľ dostatočne nevyužívala. Medzi príklady situácií, v ktorých by sa táto metóda mohla využiť, patrí ex ante koordinácia plánov významných reforiem hospodárskej politiky, dohody o hospodárskych reformách sprevádzaných mechanizmom solidarity, vytvorenie európskeho fondu na splácanie dlhov a európske zmenky. Ak si tieto návrhy vyžadujú úpravu zmluvy, Komisia by o tom mala členov eurozóny jasne informovať.

⁽¹²⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/347 „Dlhodobé financovanie – sektor finančných služieb“, spravodajca: Michael Smyth (Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013) a ECO/365 „Dlhodobé financovanie – nadväznú opatrenia“, spravodajca: Michael Smyth, pomocný spravodajca: Vincent Farrugia (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽¹³⁾ Pozri závery zo zasadnutia Európskej rady 19. a 20. decembra 2013.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV ECO/348 „Zásadné reformy hospodárskych politík“, spravodajca: David Croughan (Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013) a EUR/006 „Ročný prieskum rastu na rok 2014“, spravodajkyňa: Evelyne Pichenot (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

⁽¹⁵⁾ Pozri tiež príhovor, ktorý predseda Euroskupiny Jeroen Dijsselbloem v rovnakom duchu predniesol na seminári OECD na tému „Eurozóna na križovatke“ 17. februára 2014 v Bruseli.

⁽¹⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/336 „Hospodárska politika členských štátov, ktorých menou je euro“, spravodajca: Thomas Delapina, (Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013). Postupne by sa mali zohľadniť aj ostatné relevantné daňové aspekty.

4.2.7 Uvedený prístup prinúti Radu, aby k týmto návrhom zaujala postoj. Prístup zvýši transparentnosť a jednoznačnosť rôznych politických postojov a potvrdí, že je jedinou metódou na prekonanie medzivládnej patovej situácie v súčasnej štruktúre. Aj o tomto musí Komisia riadne informovať zainteresované strany, vrátane širokej verejnosti.

4.2.8 Takže zo strednodobého hľadiska (a vlastne už od Maastrichtskej zmluvy) eurozóna potrebuje *hospodárske riadenie*, pokiaľ ide o mikro- a makroekonomickú politiku, pričom sa prejde od súčasnej metódy koordinácie, ktorá doteraz priniesla len slabé výsledky, k spoločnému rozhodovaniu o „základných zásadách“ tejto politiky. Eurozóna si nemôže dovoliť mať aj naďalej spoločnú menu, no oddelené hospodárske politiky, ktoré je preto potrebné integrovať, aby sa tak okrem iného uľahčila úloha ECB.

4.2.9 *Prerozdeľovací mechanizmus*, ktorý sa uplatní v prípade asymetrických otrasov: zásadu zodpovednosti (nie iba štátov, ale aj občanov) nemožno oddeliť od zásady solidarity. Mali by sa preto na obmedzené obdobie prijať konkrétne opatrenia pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva. Táto zodpovednosť je povinnosťou každého občana a každej krajiny.

4.2.10 V tom istom duchu sa musíme usilovať o primeraný *vlastný rozpočet eurozóny* so spoločne dohodnutými pravidlami. Je to jediná cesta k spoločnej fiškálnej politike a k tlmeniu otrasov, ktoré sa môžu vyskytnúť v budúcnosti. Zdrojom financovania by mohla byť napríklad cieľená daň, daň z finančných transakcií (pod podmienkou, že sa rozšíri na celú eurozónu), daň z emisií oxidu uhličitého, dočasný odvod z prebytkov platobnej bilancie presahujúcich 6 % a napokon i emisia spoločných obligácií.

4.2.11 *Štátny dlh*: mal by sa vytvoriť mechanizmus, ktorý by tento dlh zobral z rúk finančných špekulantov bez toho, aby zbavil krajiny zodpovednosti za svoj dlh. Štátny dlh, postupne konvertovaný do maximálnej výšky 60 % (ako to navrhoval EHSV⁽¹⁷⁾) alebo jeho časť presahujúca daných 60 % (v súlade s návrhom Komisie na zriadenie fondu na splácanie dlhov⁽¹⁸⁾), by sa mohol viesť na konsolidovaných debetných účtoch a jednotlivé členské štáty by ho mohli pomerne splácať. Alebo by sa medzivládnu zmluvou umožňujúcou emisiu krátkodobých dlhových nástrojov mohol vytvoriť dočasný európsky zmenkový fond, vďaka čomu by sa eliminovalo riziko krízy likvidity krajín eurozóny. Komisia by teraz v nadväznosti na závery svojej expertnej skupiny, ktorá bola zriadená s presným poverením analyzovať prínosy a riziká jednotlivých možností spoločnej emisie dlhopisov, mala predložiť konkrétne návrhy, ktoré nástroje využijú a v akom časovom rámci.

4.3 Mikroekonomický pilier

4.3.1 Aj mikroekonomická politika si vyžaduje dostatok pozornosti, najmä priemyselná a odvetvová politika, ktorá je rozhodujúca pre rast európskeho hospodárstva, kde neucelený prístup už nebude postačovať. Je preto potrebné spojiť niektoré oblasti politiky (a súvisiace postupy rozhodovania), ktoré majú nepriamy dosah na národné rozpočty, aby sa podarilo dosiahnuť spoločnú víziu a spoločné opatrenia Komisie a členských štátov, najmä pokiaľ ide o:

— dokončenie jednotného trhu,

— vytvorenie priaznivých podmienok pre podniky, aby zostali v Európe alebo do nej prišli, a to konkrétne odstránením rozdrobenosti trhu,

— spoločnú priemyselnú politiku⁽¹⁹⁾, ktorá upevňuje základňu pre jestvujúce, inováčné a udržateľné hospodárske aktivity v celej Európe,

⁽¹⁷⁾ Pozri stanovisko EHSV ECO/307 „Oživiť rast“, spravodajca: Carmelo Cedrone (Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012).

⁽¹⁸⁾ Pozri COM(2012) 777 final/2.

⁽¹⁹⁾ Pozri stanovisko EHSV CCMI/108 „Priemyselná politika (preskúmanie)“, spravodajca: Joost van Iersel, pomocný spravodajca: Enrico Gibellieri, (Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013).

- spoločnú energetickú politiku, ktorá veľmi chýba, je však rozhodujúca pre spravodlivé a stabilné ekonomické podmienky v EÚ,
- rozsiahle projekty spoločnej infraštruktúry a dopravnú politiku na zlepšenie prepojení,
- zblížovanie systémov zdaňovania právnických osôb,
- služby, vrátane podnikateľských služieb,
- trh práce a mobilitu pracovníkov,
- politiku v oblasti výskumu.

4.4 Sociálny pilier

4.4.1 EHSV požaduje vypracovať konkrétne opatrenia zamerané na sociálny rozmer HMÚ⁽²⁰⁾. Miera zamestnanosti mladých ľudí je naďalej nebezpečne nízka. Európska komisia v novom zložení by si spolu s členskými štátmi mala dať za povinnosť zlepšenie životných a pracovných podmienok, a to:

- zachovaním tempa tvorby pracovných miest a zriaďovania podnikov,
- navrhovaním zmien v politike vzdelávania na všetkých úrovniach v celej Európe a v prípade potreby i zmien v politike poskytovania zdravotnej starostlivosti,
- vytváraním vhodných podmienok na cezhraničnú mobilitu pracovníkov,
- návrhmi daňovej legislatívy podporujúcej tvorbu pracovných miest,
- návrhmi zameranými na dodržiavanie práv spotrebiteľov,
- zaistením rovnosti medzi mužmi a ženami,
- sociálnymi investíciami⁽²¹⁾.

4.4.2 Riadny sociálny dialóg je nevyhnutný na každej úrovni. Znamená to, že je nutné prekonať prekážky brániace účinným konzultáciám v členských štátoch, ako aj medzi nimi. EÚ by mala významne prispieť k zblížovaniu zainteresovaných subjektov z rôznych krajín, aby prediskutovali úspešné postupy a zmapovali plány na zlepšenie predpokladov tvorby pracovných miest.

4.4.3 Ak sa má Únia, a predovšetkým eurozóna dobudovať, nemožno ignorovať sociálne dôsledky súčasnej hospodárskej politiky a nechať ich riešenie výhradne na jednotlivé krajiny. Hospodárske a sociálne opatrenia by nemali zohľadňovať len parametre paktu stability, ale aj širokú škálu makroekonomických parametrov (napr. mieru nezamestnanosti, mieru rastu, platobnú bilanciu, mieru zamestnanosti, mieru chudoby, rozdelenie príjmov a bohatstva atď.). Stabilitu HMÚ nemožno zaručiť bez sociálnych mechanizmov pre eurozónu, ktoré dokážu riešiť dôsledky vážnej hospodárskej recesie resp. nerovnováhy. Niektoré z nich si môžu vyžadovať zmeny v zmluve. Zo strednodobého hľadiska by mohlo ísť o:

- vytvorenie spoločného systému poistenia v nezamestnanosti fungujúceho súbežne so systémami členských štátov, eventuálne spojeného s vytvorením spoločných pravidiel pre trh práce eurozóny a s mobilitou pracovníkov,
- poskytnutie adekvátneho minimálneho príjmu niektorým skupinám obyvateľstva pod hranicou chudoby a vytvorenie spoločných pravidiel sociálnej podpory a pomoci.

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV z vlastnej iniciatívy SOC/494 „Posilnenie sociálneho rozmeru hospodárskej a menovej únie“, hlavný spravodajca: Georgios Dassis, (Ú. v. EÚ C 67, 6.3.2014).

⁽²¹⁾ Sem patrí i pomoc ľuďom dostať sa nad hranicu chudoby. V tejto súvislosti pozri stanovisko EHSV SOC/496 „Vplyv sociálnych investícií“, spravodajca: Wolfgang Greif (zatiaľ nezverejnené v úradnom vestníku).

4.4.4 Vo verejnom záujme by sa mali spojiť aj iné oblasti politiky, ktoré upevňujú pocit spolupatričnosti občanov a uľahčujú voľný pohyb osôb. Medzi ne patria:

— vzájomné uznávanie kvalifikácií a diplomov,

— kvalita a zabezpečenie verejných statkov a služieb v eurozóne, s cieľom zaistiť ich kontinuitu, najmä v čase krízy atď.

4.5 Politický pilier

4.5.1 Takýto rozsiahly program sa dá zrealizovať iba ak má rozhodovací proces nevyhnutnú demokratickú legitimitu. EHSV v plnej miere oceňuje značný pokrok dosiahnutý v posledných rokoch a zastáva názor, že ďalší krok vpred sa v novom funkčnom období podarí dosiahnuť iba ak sa bude venovať osobitná pozornosť zodpovednosti, legitimitě, demokracii, transparentnosti a komunikácii.

4.5.2 V Európe prebieha čoraz ostrejšia politická diskusia o procese integrácie. Politické strany musia na úrovni EÚ jednoznačne vymedziť svoje možnosti, ktoré musia podporovať postoje rôznych politických zoskupení v EP a prispievať k zviditeľneniu európskych politických strán. Nadnárodné európske voľby za účasti cezhraničných politických formácií by posilnili a rozhodne uľahčili európsku diskusiu.

4.5.3 Spoločná zodpovednosť a potreba verejnej podpory si vyžaduje oveľa intenzívnejšie zapojiť do európskej debaty národné rady, ktoré by mali riadne prediskutovať legislatívne návrhy EÚ i národné programy reforiem. Je potrebné naplánovať interaktívne konzultácie s EP a národnými radami o strategických otázkach, čo by zároveň prospelo dynamike vzťahov medzi národnými radami.

4.5.4 Komisia by mala čo najúčinnnejšie uplatňovať metódu Spoločenstva pri predkladaní legislatívnych návrhov a opatrení, a to aj v prípade spoločných kompetencií EÚ a členských štátov. Proaktívny a odvážny prístup sa, rovnako ako v minulosti, oplatí.

4.5.5 Komisia by mala byť na žiadosť národných rád resp. občianskej spoločnosti pozvaná diskutovať v jednotlivých členských štátoch o európskych otázkach.

4.5.6 Európska rada a Rada vo svojich rôznych zloženiach, najmä Rada pre hospodárske a finančné záležitosti, sú orgánmi, ktoré prijímajú hlavné rozhodnutia a sú nezastupiteľné z hľadiska zodpovednosti a legitimacy. Je preto treba viac transparentie, ktorá je odpoveďou na demokratické požiadavky.

4.5.7 Členovia Rady, ktorí zastupujú národné záujmy, ako aj ich partneri v rozhodovaní na európskej úrovni, často používajú jednu rétoriku doma a inú v Bruseli, čo zvyčajne vytvára značný zmätok a bráni dosiahnutiu dohody. Takéto zavádzanie je neprijateľné. Členské štáty by sa mali dohodnúť na spoločnom politickom odkaze a podporovať ho na všetkých úrovniach rozhodovania.

4.5.8 Sú predlohou, ako aj prvkom štruktúry HMÚ. Približovanie k európskej metodike pri zachovaní postupov a zvyklostí štátnej správy jednotlivých členských štátov je síce možné, vo viacerých krajinách si však vyžiada značné zmeny. Spoľahlivé politické a správne postupy budú mať zásadný význam pri budovaní dôvery.

4.5.9 EHSV zdôrazňuje, že v budúcej štruktúre EÚ a integrovanejšej eurozóne musí aj občianska spoločnosť zohrať svoju úlohu, ktorá je však často podceňovaná. V mnohých oblastiach závisí pokrok čiastočne alebo úplne od mimovládnych subjektov. Občianska spoločnosť by mala byť v plnej miere zapojená. V primných krajinách je ešte stále odsúvaná nabok, mala by však dostať nástroje nevyhnutné na nadviazanie kontaktu s inštitúciami prijímajúcimi rozhodnutia. Občianska spoločnosť sa musí ujať svojej úlohy a zapojiť sa do rozhodovacieho procesu v EÚ, aby rozšírila jeho demokratický základ. Bez jej aktívnej účasti sa HMÚ nikdy nepodarí úspešne dobudovať.

4.5.10 Predovšetkým pre sociálnych partnerov by bolo užitočné podrobne sa zoznámiť s výsledkami konsenzuálneho modelu v členských štátoch, ktorý EHSV rozhodne podporuje. Odporúča sa výmena osvedčených postupov.

4.5.11 Podľa názoru EHSV je zrejmé, že súčasné rozdelenie rolí nie je primerané a neprinieslo očakávané výsledky a že medzivládne opatrenia nepostačujú na riešenie úloh, pred ktorými HMÚ stojí. Nemali by sme si tiež navrávať, že s ustupujúcou krízou budú stabilizačné opatrenia, ktoré sa ozlomkrky prijímali na vrchole krízy, postačovať na budúci rozvoj a predchádzanie vzniku nových kríz.

4.5.12 Jediný spôsob, ako zabrániť opätovnému vzniku takejto situácie, je zmeniť pravidlá a rozhodovací proces, ktorými sa riadi eurozóna, a urobiť ich transparentnejšími a demokratickejšími. Je potrebné:

- inštitucionalizovať Euroskupinu a ustanoviť tak do jej čela niekoho, kto bude vystupovať v jej mene. V záujme zlepšenia riadenia eurozóny by Euroskupina mala byť schopná prijímať rýchle rozhodnutia a zasiahnuť v prípade krízy. Počínajúc zrušením práva veto by sa tak rozhodovací proces stal transparentnejším a demokratickejším;
- vytvoriť mechanizmus prerozdelenia resp. skutočný rozpočet eurozóny, ako sa to navrhuje v bodoch 4.2.9. a 4.2.10, a to postupne, aby sa zaručilo poskytovanie verejných statkov, spravodlivejšie rozdelenie zdrojov na podporu reformných procesov a zmenšenie rozdielov medzi krajinami, pričom by jestvovala možnosť vypracovať spoločnú politiku zdaňovania atď.;
- mať jedného zástupcu v medzinárodných organizáciách;
- zaistiť, aby kroky tohto riadiaceho orgánu podporovali a hlasovaním schvaľovali poslanci EP z krajín eurozóny, pričom by sa týchto schôdzí bez práva hlasovať mohli zúčastňovať aj ostatní poslanci.

5. Z dlhodobého hľadiska: vytvoriť politickú Európu ako celok

5.1 V nasledujúcom funkčnom období EP by popri dobudovaní HMÚ bolo užitočné začať proces vážnych úvah o prehĺbení EÚ ako celku a fungovaní jej inštitucionálnych orgánov, a tiež vybrať oblasti politiky, ktoré by mali byť spoločné. EHSV zastáva názor, že úvahy by sa mali týkať ďalej uvedených hľadísk.

5.2 Činnosť Komisie by mala podliehať schvaľovaniu Európskym parlamentom, ktorý by tiež mohol mať právo na iniciatívu. EP by sa mohol voliť na základe európskej kandidátky vytvorenej európskymi stranami.

5.3 Vzájomne podpory viditeľnosti, demokratickej legitimacy a rozdelenia právomocí by sa malo zrušiť dvojvládie predsedu Európskej rady a predsedu Komisie, ktorý by bol volený EP alebo priamo občanmi pod podmienkou, že sa jeho úloha zmení. Súčasná Rada by sa mala stať „senátom štátov“ s novým rokovacím poriadkom.

5.4 Medzi oblasti politiky, ktoré by úplne alebo čiastočne mala realizovať EÚ a ktoré by mali byť v jej rozhodovacej právomoci, by mohla patriť zahraničná politika a medzinárodná úloha EÚ, vrátane jej jediného zástupcu v medzinárodných organizáciách, ďalej obrana – pre tých, ktorí by o to mali záujem, energetika, výskum, azyl a prisťahovalectvo a dodržiavanie noriem a práv, vrátane právomoci prijať opatrenia v prípade ich porušenia členskými štátmi tak, ako je to v súčasnosti, pokiaľ ide o hospodárske záležitosti a rozpočtové pravidlá.

5.5 Novú inštitucionálnu štruktúru, ktorú nemožno vytvoriť iba prostredníctvom posilnenej spolupráce, ako aj úlohu EP, Rady, Komisie, EHSV a Výboru regiónov by malo stanoviť nové zhromaždenie, ktoré by svoju prácu malo dokončiť pred rokom 2019, kedy sa uskutočnia ďalšie európske voľby po voľbách v roku 2014.

6. Komunikácia a zjednodušenie

6.1 V procese opätovného budovania dôvery je dobrá komunikácia nezastupiteľná. EHSV je presvedčený o tom, že najlepšiu komunikáciu zaistí dobrá politika a postupy, ktoré ponúkajú dlhodobú perspektívu pre celú európsku spoločnosť.

6.2 Je potrebné podporovať a zlepšovať komunikáciu s verejnosťou. Komunikácia prebúdzá záujem, ktorý vedie k pochopeniu. Toto ponaučenie sa nebralo dosť do úvahy a za túto chybu nesie zodpovednosť Komisia a členské štáty. Mala by sa využívať celá škála sociálnych médií.

6.3 HMÚ a súvisiace oblasti sa často prezentovali ako odborná záležitosť. To však nie je pravda, je to vec v zásade politická, ktorá významne vplýva na život každého občana. Len málokedy sa však o nej z tohto hľadiska diskutuje a ešte menej komunikuje, čo do značnej miery vysvetľuje obrovskú priepasť medzi EÚ a bežným občanom.

6.4 Rôzne zvyklosti a situácie dennodenne bolestivo upozorňujú na absenciu „spoločného jazyka HMÚ“, čo je niekedy veľmi máťúce a podkopáva podporu verejnosti. Podľa EHSV je Komisia jedinou autoritou, ktorá môže predložiť riešenie, vzhľadom na jej právo na iniciatívu v legislatívnom procese EÚ. Tento návrh je potrebné vnímať z hľadiska silnejšej politickej úlohy Komisie a EP ako doposiaľ.

6.5 Občianska spoločnosť a sociálni partneri, ako subjekty, ktorým patrí diel zodpovednosti, sa musia zhostiť svojej úlohy v komunikácii, ktorá zatiaľ nebola dostatočne rozvinutá. Mali by tlmočiť obavy občanov a podnikov verejným orgánom a spolupracovať na ich riešení. Výmena názorov by mala byť obojstranná.

6.6 Európa by sa mala zbaviť svojho imidžu orgánu odtrhnutého od reality, ako ju vníma veľká časť verejnej mienky. Občanom treba jasne vysvetliť prínosy integrácie, konkrétny pokrok a jej výhody, najmä pokiaľ ide o investície, tvorbu pracovných miest a ochranu spotrebiteľov. Tzv. nový scenár pre Európu by sa mal začať spoločnou stratégiou komunikácie a zjednodušenia z dielne Komisie a členských štátov, ktorí sú spolu s politickými stranami a občianskou spoločnosťou kľúčovými aktérmi.

V Bruseli 9. júla 2014

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
